

**ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน
เกี่ยวกับโรคโควิด-19 ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการ
ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548¹**

พิมพ์สมร บุญฤทธิ์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมา และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโรคโควิด-19 โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนตามหลักสิทธิมนุษยชน ความหมายเกี่ยวกับสถานการณ์ฉุกเฉิน และทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อำนาจอรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมทั้งอำนาจในการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้อำนาจอรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉินกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นสถานการณ์สาธารณะสุขที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจคาดการณ์ได้ว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จะยุติลงเมื่อใด และการนำพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินมาบังคับใช้กับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้นส่งผลกระทบต่อการจัดเสรีภาพของประชาชนมากน้อยเพียงใด เมื่อเกิดการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล สักยภาพด้านการแพทย์ วิจารณ์การพิจารณาปัจจัยเสี่ยง ปัจจัยที่รัฐบาลและหน่วยงานสาธารณสุขต้องควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 ให้ได้ วิจารณ์การได้รับความช่วยเหลือจากทางภาครัฐ ศักยภาพการจัดหาวัคซีนโควิด-19 ของรัฐบาลที่มีความล่าช้าและมีเนื้อหาพาดพิงสถาบัน วิจารณ์กระบวนการหรือขั้นตอนในการได้รับวัคซีนโควิด-19 การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับผลกระทบของวัคซีนที่ส่งผลข้างเคียงต่อผู้ได้รับวัคซีน วิจารณ์คุณภาพของวัคซีนที่รัฐบาลจัดหามาให้แก่ประชาชน วิจารณ์เกี่ยวกับการเยียวยาช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้แรงงาน ผู้ประกอบการขนาดเล็กหรือผู้ประกอบการขนาดใหญ่ วิจารณ์มาตรการต่างๆ ที่รัฐบาลประกาศหรือกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อเฝ้าระวัง จนรัฐบาลประกาศข้อกำหนดอํานาจความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน โดยอาศัยการใช้อํานาจรัฐอ้างถึงทฤษฎีว่าด้วยสถานการณ์ไม่ปกติ ซึ่งเป็นทฤษฎียกเว้นความรับผิดชอบของรัฐ ฝ่ายบริหาร และ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 โดยอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ จุฑามาศ นิสารัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ฝ่ายปกครองของฝรั่งเศส ซึ่งยอมรับว่าเป็นการจำกัดขอบเขตอำนาจของฝ่ายปกครองในยามปกตินั้น จำเป็นต้องผ่อนคลายลง เมื่อมีเหตุการณ์ไม่ปกติเกิดขึ้น และจำเป็นต้องให้ความอิสระแก่ฝ่ายปกครอง ที่จะดำเนินการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยใช้วิธีการอีกอย่างหนึ่งที่แตกต่างกับวิธีที่ใช้ในยามปกติโดยการเพิ่มอำนาจให้ฝ่ายปกครองมากขึ้น จึงได้ออกข้อกำหนด ๑ ฉบับที่ 27 โดยกำหนดมาตรการไว้ในข้อ 11 มาตรการเพื่อมิให้มีการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารอันทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉิน การเสนอข่าวหรือการทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนทั่วราชอาณาจักรนั้น เป็นความผิดตามมาตรา 9 (3) แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 เพื่อออกประกาศข้อกำหนด ๑ เป็นมาตรการในการควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้นส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

ประการแรก จากการศึกษาเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 จะต้องพิจารณาว่าจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จัดอยู่ในขอบข่ายของนิยามคำว่าสถานการณ์ฉุกเฉินหรือไม่ เพื่อพิจารณาว่าการออกข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 รัฐสามารถอ้างการใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อใช้สิทธิในการประกาศใช้ข้อกำหนด ๑ ฉบับที่ 27 และฉบับที่ 29 ที่เป็นการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในประเทศได้หรือไม่ จากการศึกษาความหมายของสถานการณ์ฉุกเฉิน และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉิน ที่รัฐมีอำนาจในการออกกฎ ระเบียบ หรือข้อกำหนด โดยอาศัยพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ตามมาตรา 4 โดยนิยามของคำว่า “สถานการณ์ฉุกเฉิน” คือ สถานการณ์อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งรัฐ หรืออันอาจทำให้รัฐตกอยู่ภาวะกบฏหรือภาวะการจลาจลหรือการสงคราม ซึ่งหากเหตุการณ์นั้นยุติลง ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องควบคุมสถานการณ์โดยใช้อำนาจของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินอีก ถือเป็นทฤษฎีว่าด้วยสถานการณ์ไม่ปกติ ซึ่งเป็นทฤษฎียกเว้นความรับผิดชอบของรัฐ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปกครอง เมื่อมีเหตุการณ์ไม่ปกติเกิดขึ้น และจำเป็นต้องให้ความอิสระแก่ฝ่ายปกครอง ที่จะดำเนินการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยใช้วิธีการอีกอย่างหนึ่งที่แตกต่างกับวิธีที่ใช้ในยามปกติ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายของรัฐนั้น ๆ ซึ่งให้อำนาจพิเศษในการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน และมักเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากนิยามความหมายของคำว่าสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นนเหตุการ์ณที่สามารถควบคุมได้ แต่การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้นเป็นสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุข หมายถึง

เหตุการณ์การเกิดโรคและภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอย่างรุนแรง เป็นเหตุการณ์ที่ผิดปกติ หรือไม่เคยพบมาก่อน มีโอกาสที่จะแพร่ไปสู่พื้นที่ต่างๆเป็นวงกว้าง จำเป็นต้องควบคุมการแพร่ระบาดด้วยการจำกัดการเคลื่อนที่ของผู้คน ถือได้ว่า สถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุข เป็นภัยอันตรายที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชน และยังส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในสังคม และเป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจควบคุมการระบาดของโรคให้สิ้นสุดลงได้โดยเร็ว แม้จะมีการออกมาตรการมาควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ก็ตาม ดังนั้นการใช้อำนาจรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉิน (Emergency Power หรือ State of Emergency) ซึ่งเป็นอำนาจพิเศษที่ฝ่ายบริหารใช้จัดการกับการคุกคามต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศซึ่งในเวลาปกติ จึงไม่สามารถที่กระทำได้เป็นสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วนได้ ดังนั้นการที่รัฐออกข้อกำหนดฉบับที่ 27 และฉบับที่ 29 ขึ้นมาโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพื่อควบคุมการใช้เสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) หรือเสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 นั้น ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 34 ซึ่งเป็นสิทธิที่บุคคลสามารถที่จะแสดงออกหรือสื่อสารความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือความเห็น ทั้งด้วยการพูด การแสดงท่าทาง หรือการสื่อสารด้วยตัวหนังสือ ไม่ว่าจะบนหน้ากระดาษหรือในโลกออนไลน์ ตลอดจนในรูปแบบอื่นๆ เช่น เสียงเพลง ภาพถ่าย ภาพกราฟฟิก หรือภาพเคลื่อนไหว ฯลฯ นอกจากนี้ยังรวมถึงสิทธิในการค้นคว้า เข้าถึงหรือได้รับข้อมูล ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดความเห็นที่มีการสื่อสารและเผยแพร่ด้วย ตามหลักปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 หากเป็นสิทธิที่ประชาชนสามารถที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้วจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อปกป้องประโยชน์ของตนเอง ปกป้องประโยชน์สาธารณะ และเพื่อการมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในการแสดงความคิดเห็นที่ไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น

ประการที่สอง การที่รัฐใช้อำนาจรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉิน ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินมาใช้บังคับเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับโควิด 19 นั้น ขอบด้วยกฎหมายหรือไม่ มีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด เห็นควรมีการบังคับใช้ข้อกำหนด ฯ กับกรณีโรคโควิด-19 หรือไม่นั้น ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็วหรือป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนด ฯ ฉบับที่ 29 ข้อ 3 ห้ามการเสนอข่าว การจำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งในเขตพื้นที่ที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือทั่วราชอาณาจักร มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่

ประชาชนจะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเพื่อให้สามารถเตรียมการในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง

การเสนอข่าวหรือการทำให้แพร่หลายทางหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสิ่งอื่นใดที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว และกรณีที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นจากข้อมูล ข่าวสารที่ได้รับ แม้จะเป็นความจริงก็ไม่สามารถทำได้ และถือเป็นการที่รัฐใช้อำนาจในการควบคุมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน โดยอาศัยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อควบคุมการที่ประชาชนจะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งไม่ใช่สถานการณ์ฉุกเฉินที่รัฐจะต้องใช้อำนาจในการเข้าไปจัดการแก้ไขปัญหาให้ยุติลงโดยทันที ดังนั้นจึงไม่ควรมีการปิดกั้นการรับรู้ข่าวสารของประชาชน และไม่ควรห้ามการเสนอข้อมูลที่เป็นความจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หากรัฐบาลเห็นว่าข้อมูลที่มีการนำเสนอสร้างความหวาดกลัวแก่ประชาชน รัฐบาลสามารถชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนถึงความพยายามและมาตรการของรัฐในการแก้ไขปัญหา รวมถึงให้คำแนะนำหรือแนวทางในการปฏิบัติตัวของประชาชนเพื่อลดความหวาดกลัวและความตื่นตระหนก รวมถึงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการออกตามความในมาตรา 9 (ฉบับที่ 27) มาตรา 11 และ (ฉบับที่ 29) ขึ้นเพื่อบังคับใช้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 โดยไม่จำเป็นจะต้องออกข้อกำหนดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาใช้บังคับ อาจใช้เพียงประมวลกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการสอดส่องและปราบปรามเนื้อหาออนไลน์รวมถึงการดำเนินคดีกับบุคคลตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพตามมาตรา 112 โดยการใช้กฎหมายที่ครอบคลุมยับยั้งสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นออนไลน์ แม้การดำเนินคดีต่อผู้ใช้อินเตอร์เน็ตตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ได้ลดลงในช่วงหลายปีที่ผ่านมาก็ยังคงมีกรอบให้รัฐบาลเอาผิดทางอาญาต่อการแสดงความคิดเห็นออนไลน์ หรือมาตรา 116 สำหรับผู้ที่กระทำความผิดจากหนังสือหรือวิธีอื่นใดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาลโดยใช้กำลังข่มขู่ใจหรือใช้กำลังประทุษร้ายหรือเกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักรหรือให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดินก็มีกำหนดโทษจำคุกสูงสุดเจ็ดปีสำหรับบุคคลนั้นรวมไปถึงข้อหาหมิ่นประมาททางอาญามาตรา 326 ถึง 333 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนดฐานความผิดการหมิ่นประมาทรวมถึงการใส่ความผู้อื่นด้วยข้อมูลที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ความผิดฐานหมิ่นประมาททางอาญามีโทษจำคุกสูงสุดหนึ่งปีหรือปรับไม่เกิน 20,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นเสียแต่ว่าการกระทำโดยเอกสารภาพวาดภาพพระบารมีสภาพยนตร์ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีการใดซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุดสองปีและปรับไม่เกิน 200,000 บาทซึ่งกำหนดโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกิน 100,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ หรือเป็นการกระทำความผิดอันเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ซึ่งเอาผิดการโพสต์ “ข้อความอันเป็นเท็จ” ที่น่าจะก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน เมื่อพระราชบัญญัติการ

กระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ถูกนำมาใช้สำหรับบุคคลที่เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลอันเป็นเท็จหรือที่บิดเบือนโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชนข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงความปลอดภัยของประเทศความปลอดภัยสาธารณะความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศหรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชนและข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดใดอันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายการส่งต่อหรือแชร์เนื้อหาใดที่ละเมิดตามมาตรา 14 ที่มีโทษจำคุกสูงสุดห้าปีหรือปรับสูงสุด 100,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ มาใช้บังคับโดยไม่จำเป็นต้องอ้างถึงพระราชกำหนดการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน แม้จะออกข้อกำหนดมาเพื่อการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค โควิด-19

ประการที่สาม ระยะเวลาในการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 เกี่ยวกับโรคโควิด-19 ระยะเวลาในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินบทบัญญัติในมาตรา 5 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินกำหนดว่า “นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่ใดก็ได้ โดยมีระยะเวลาไม่เกินสามเดือน” จะเห็นได้ว่า พระราชกำหนดอนุญาตให้นายกรัฐมนตรีต่อเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไปได้ครั้งละไม่เกินสามเดือนนั้นหมายความว่า หากสามเดือนแรกผ่านไป นายกรัฐมนตรีอาจประกาศต่ออีก 3 เดือน ไปโดยไม่มีระยะเวลาจำกัดยอมรับว่าในสถานการณ์ฉุกเฉิน รัฐบาลย่อมมีความจำเป็นในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางเพื่อความคล่องตัวในการแก้ไขปัญหา และมีอำนาจพิเศษเพื่อเพื่อประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานการณ์คลี่คลายหรือเวลาผ่านไปได้ระยะหนึ่ง ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินให้อำนาจรัฐในการกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากขึ้นและส่งผลให้หลักนิติรัฐลดความเข้มข้นลง จึงเป็นข้อยกเว้นที่ควรใช้เท่าที่จำเป็น

การขยายเวลาการบังคับใช้มาตรการควบคุมและป้องกันโรคให้บรรดามาตรการควบคุมแบบบูรณาการ ข้อห้าม ข้อยกเว้น และข้อปฏิบัติสำหรับพื้นที่สถานการณ์ระดับต่างๆ รวมทั้ง มาตรการเตรียมความพร้อมตามข้อกำหนด (ฉบับที่ 37) และมาตรการควบคุมแบบบูรณาการในพื้นที่นำร่องด้านการท่องเที่ยวตามข้อกำหนด (ฉบับที่ 42) ได้แก่ การห้ามจัดกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่โรค กิจกรรมการรวมกลุ่มของบุคคลที่สามารถจัดได้โดยไม่ต้องขออนุญาต มาตรการควบคุมแบบบูรณาการจำแนกตามพื้นที่สถานการณ์ มาตรการควบคุมแบบบูรณาการในพื้นที่นำร่องด้านการท่องเที่ยว และมาตรการเฝ้าระวังเพื่อควบคุมการระบาดของโรคในสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่โรค รวมถึงบรรดามาตรการ หลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบกำหนดขึ้นภายใต้ข้อกำหนดดังกล่าวยังคงมีผลใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อกำหนดนี้ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่รัฐบาลเต็มที่ ในการใช้ดุลยพินิจที่จะมอบอำนาจให้กำลัง ของฝ่ายใดเข้ามา

ควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งจะประกาศใช้ได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะแก้ไขสถานการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ก็ไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ เนื่องด้วยสถานการณ์ดังกล่าวถือว่าเป็นสถานการณ์ฉุกเฉินที่ไม่มีความร้ายแรง ซึ่งมีความจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงโดยเร็ว แม้ว่าสถานการณ์ดังกล่าวอาจกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรืออาจทำให้ประเทศหรือบางท้องถิ่นตกอยู่ในภาวะคับขัน ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ซึ่งระบอบการปกครอง ผลประโยชน์ของชาติ ความปลอดภัยของประชาชน การป้องกันหรือแก้ไขความเสียหายจากภัยพิบัติ แต่การอ้างพระราชกำหนดพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในการขยายระยะเวลาการบังคับใช้ออกไปจึงเป็นเหตุที่ไม่สมควรอย่าง แต่สามารถใช้มาตรการทางสาธารณสุขที่จะบังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามข้อปฏิบัติได้ เพื่อสุขภาพอนามัยของประชาชนเอง ดังนั้นนำพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาบังคับใช้จึงไม่เหมาะสม ควรที่จะยกเลิกการบังคับใช้พระราชกำหนดนี้ และประกาศแนวปฏิบัติโดยอาศัยพระราชบัญญัติโรคติดต่อ เพื่อไม่เกิดการจำกัดเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป

ข้อเสนอแนะ

ดังนั้นรัฐจะต้องตระหนักว่าการใช้อำนาจเป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ร่วมกันของประชาชนในสังคมและความมั่นคงแห่งรัฐ การใช้มาตรการเช่นว่านั้นจึงต้องมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดระหว่างมาตรการการจำกัดเสรีภาพของประชาชนกับผลประโยชน์ส่วนรวมของรัฐ ในแง่มุมหนึ่งรัฐยังคงมีหน้าที่ยึดมั่นต่อการเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอันเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยธำรงไว้ซึ่งระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เป็นรากฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชนด้วยการบัญญัติรับรองเสรีภาพดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยสาระสำคัญของการคุ้มครองและการจำกัดการใช้เสรีภาพสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเป็นภาคี รัฐควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่จะส่งผลจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชนไว้อย่างหลากหลายและชัดเจนเพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถเลือกบังคับใช้มาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยไม่จำเป็นจะต้องออกข้อกำหนดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินพ.ศ. 2548 มาใช้บังคับ แต่เห็นควรศึกษามาตรการทางกฎหมายไม่ว่าจะเป็นมาตรการของต่างประเทศ หรือมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินขึ้นในอนาคต ก็จำเป็นที่จะต้องเลือกใช้มาตรการทางกฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และควรศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2558. หน้า 53

บรรหาร คำลา (พฤศจิกายน–ธันวาคม 2551). "บทวิเคราะห์การบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการ
ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 กับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ" (PDF). จุลนิติ. 5 (6).
สืบค้นเมื่อ 2020-06-29.

ปิยบุตร แสงกนกกุล, “บทวิเคราะห์พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548” สืบค้นเมื่อ
วันที่ 8 กันยายน 2551 จาก <http://www.pub-law.net/Publawn/view.asp?PublawIDs=886>.

วรชัย แสนสิทธิ์ (พฤษภาคม–มิถุนายน 2553). "จุดต่างแห่งอำนาจตาม พ.ร.บ. กฎอัยการศึกฯ พ.ร.ก. การ
บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ และ พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงภายใน
ราชอาณาจักร" (PDF). จุลนิติ. 7 (3). คลังข้อมูลเก่าเก็บจาก แหล่งเดิม (PDF) เมื่อ 2020-06-29.
สืบค้นเมื่อ 2020-06-29.

ณัฐวดี คล้ายงำ. รับมือโควิดในฝรั่งเศส : สร้างระบบกฎหมายขึ้นใหม่ “สถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุข”
ไม่ปนกับการทหาร. [Online], Available URL: <https://www.ilaw.or.th/node/5619>, เข้าถึงเมื่อวันที่
24 เมษายน พ.ศ. 2564.